

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять
з дисципліни

**«ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ
В ЕКОЛОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
І СТАЛІЙ РОЗВИТОК»**

*(для студентів 3 курсу денної форми навчання
напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього
середовища та збалансоване природокористування»)*

Харків
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Організація управління в екологічній діяльності і сталий розвиток» (для студентів 3 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Н. О. Телюра. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 9 с.

Укладач: Н. О. Телюра

Рецензент: д.т.н., проф. Ф. В. Стольберг

Рекомендовано кафедрою інженерної екології міст,
протокол № 6 від 14.12.2009 р.

1. МЕТА, ПРЕДМЕТ ТА МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни «Організація управління в екологічній діяльності і сталий розвиток» – дати майбутньому спеціалісту-екологу на основі теорії управління цілісну уяву про систему державного управління в екології, на локальному, регіональному, державному, і на міжнародному рівнях, з урахуванням програми сталого розвитку всіх рівнів.

Предметом вивчення дисципліни є інструменти й механізми управління природоохоронною діяльністю на національному рівні й у світовій практиці, програми сталого розвитку всіх рівнів, соціальні компоненти і індикатори сталого розвитку.

Таблиця 1 – Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки бакалавра

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
1. Ділова українська мова. 2. Гідрологія. 3. Геологія з основами геоморфології. 4. Метеорологія і кліматологія. 5. Екологічне право і експертиза. 6. Моніторинг довкілля.	1. Моделювання і прогнозування стану довкілля. 2. Прикладна фітоекологія. 3. Основи утилізації відходів. 4. Інформаційні технології управління.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ (ЗМІСТ) ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Організація управління в екологічній діяльності і сталий розвиток (3 / 108)

ЗМ 1.1. Теоретичні основи управління і сталий розвиток

1. Предмет, цілі і методи управління. Класифікація цілей. Класифікація методів.
2. Принципи та функції управління. Типи класифікацій функцій управління. Кадри управління. Їх класифікація та вимоги до них. Апарат та компетенція управління.
3. Сталий розвиток. Соціальні аспекти сталого розвитку. Програми сталого розвитку. Соціальні компоненти і індикатори сталого розвитку.

ЗМ 1.2. Державний контроль і регулювання природокористування

1. Контроль управління якістю природного середовища
2. Завдання та організація контрольних служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні в Україні. Контроль за дотриманням норм і правил раціонального природокористування різними організаціями, установами, юридичними та фізичними особами незалежно від підпорядкування.
3. Система спостережень та структура системи спостережень за станом навколишнього середовища України.

ЗМ 1.3. Адміністративні і економічні інструменти управління довкіллям

1. Поняття та перелік функцій державного управління у сфері екології.
2. Види адміністративного впливу на природо користувача.
3. Види економічного впливу на природокористувача.

3. РОЗПОДІЛ ОБСЯГУ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ

Таблиця 2 – Розподіл обсягу навчальної роботи студента (денна форма навчання)

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3. Модулів – 1. Змістових модулів – 3. Загальна кількість годин – 108.	Напрямок підготовки: 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування». Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр.	Статус дисципліни – нормативна. Рік підготовки: 3-й. Семестр: 5-й. Лекції – 18 год. Практичні – 18 год. Лабораторні – не передбачені. Самостійна робота – 72 год. Вид контролю: 5 семестр – залік.

Таблиця 3 – Структура навчальної дисципліни

Денна	Форма навчання	Курс	Семестр(и)	Години							Іспити (семестри)	Заліки (семестри)		
				Всього кедити/години	Аудиторні	У тому числі			Самостійна робота	У тому числі				
						Лекції	Практичні, семінари	Лаборатрні		Кон. робота			КП/КР	РГР
3	5	3 / 108	36	18	18	–	72	–	–	–	–	5		

Таблиця 4 – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями для студентів денної форми навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит / годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., Пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1. Організація управління в екологічній діяльності і сталий розвиток	3 / 108	18	18		72
ЗМ 1.1. Теоретичні основи управління і сталий розвиток	1 / 36	6	6		24
ЗМ 1.2. Державний контроль і регулювання природокористування	1 / 36	6	6		24
ЗМ 1.3. Адміністративні і економічні інструменти управління довкіллям	1 / 36	6	6		24

Робота з вивчення дисципліни складається із слухання лекцій, на яких розглядаються базові й проблемні питання курсу, роботи на практичних заняттях і самостійної роботи студентів.

Аудиторна робота включає вивчення різних питань під час лекцій, проведення практичних занять, індивідуальних консультацій з викладачем, складання заліку з курсу. Після цього студенти повинні ознайомитись з основними розділами кожної теми відповідно до програми курсу за літературними джерелами й науково-методичною літературою.

Підготовка до практичних починається після опрацювання лекційного та іншого навчального матеріалу.

Практичні заняття є обов'язковою частиною навчальної роботи, без якої успішне і якісне засвоєння навчального матеріалу є неможливим. Студент повинен ознайомитися з відповідним розділами в рекомендованій літературі і підготувати відповідні контрольні питання до заняття, обміркувати приклади.

Таблиця 5 – Практичні заняття

№ теми	Зміст	Кількість годин
		6.040106
ЗМ 1.1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ І СТАЛИЙ РОЗВИТОК		
1	Предмет, цілі і методи управління. Принципи та функції управління.	2
2	Сталий розвиток. Соціальні аспекти сталого розвитку.	2
	Поточний контроль (проведення тестової роботи № 1)	2
ЗМ 1.2. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ І РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ		
3	Контроль управління якістю природного середовища.	2
4	Система спостережень за станом навколишнього середовища України. Завдання та організація контрольних служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні в Україні.	2
	Поточний контроль (проведення тестової роботи № 2)	2
ЗМ 1.3. АДМІНІСТРАТИВНІ І ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ДОВКІЛЛЯМ		
5	Поняття та перелік функцій державного управління у сфері екології.	2
6	Адміністративний вплив на природокористувача. Економічний вплив на природокористувача.	2
	Поточний контроль (проведення тестової роботи № 3)	2

4. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Таблиця 6 – Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Богаров М. К. Наука управления: новый подход. – М.: Знание, 1990. – 64 с.	1-3
2. Водачек Л., Вадачкова О. Стратегия управления инновациями на предприятии: Пер. со словацкого. – М.: Экономика, 1989. – 167 с.	3
3. Екологічне управління: Підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.	1-3
4. Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. – Чернівці: Зелена Буковина. 1996. – 248 с.	2
5. Модернізація виробництва: системно-екологічний підхід: Посібник з екологічного менеджменту / Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Навроцький В. М. та ін. – К.: СИМВОЛ-Т, 1997. – 245 с.	3
6. Организация управления в условиях рыночных отношений: Учебно-методическое пособие. – К.: МЗУУП, 1993. – 28 с.	1-3
7. Экология города: Учебник. – К.: Либра, 2000. – 464 с.	1
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. – Чернівці: Зелена Буковина. 1996. – 248 с.	1-3
2. Законодавство України про участь громадян і їх об'єднань в охороні навколишнього середовища. Збірник / Видання друге, доповнене. – Київ, 2002. – 168 с.	2
3. Екологія і закон: Екологічне законодавство України. У 2-х кн. / Від. ред. В. І. Андрейцев. – К.: Юрніком інтер, 1997.	2
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Борисова О. Б., Телюра Н. О. Збірка ситуативних прикладів з екологічної політики. Ухвалено на засіданні кафедри ІЕМ, ХДАМГ, протокол № 10 від 21.06.2002 р.	1

Продовження табл. 6

2. Покологна М. М., Телюра Н.О. та ін. Екологічне право в малюнках і схемах для всіх.	2
3. Джураєва О. С., Телюра Н. О., Малишева І. І., Покологна М. М. демонстраційно-інформаційні матеріали впровадження зеленого бізнесу. Модуль V: Навчально-методичний посібник. – Х.: «Константа», 2006. – 28 с.	3
4. Відео/аудіо матеріал з 10 тематичних відеороликів на CD, про приклади зеленого бізнесу.	3

Навчальне видання

Методичні вказівки
до проведення практичних занять
з дисципліни

«Організація управління в екологічній діяльності і сталий розвиток»

(для студентів 3 курсу денної форми навчання напряму підготовки
6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»).

Укладач **ТЕЛЮРА** Наталія Олександрівна

Редактор *М. З. Аляб`єв*

Комп'ютерне верстання *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2010, поз. 57 М

Підп. до друку 14.07.2010 р.	Формат 60×84/16
Друк на ризографі.	Ум.-друк. арк. 0,5
Зам. №	Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.